

TROLDSPJLET

Meddelelsesblad for Karin Michaëlis Selskabet. nr. 8. / 7. januar 2008.

Formandens side:

Karin Michaëlis Selskabet har på et møde den 27. oktober 2007 konstitueret sig og valgt mig som formand i en ikke nærmere defineret periode.

Det er en tillidspost, og jeg vil bestræbe mig på at opfylde de forventninger der ligger heri og de opgaver, der er nedlagt i selskabets fundats. Og de er klare nok.

Karin Michaëlis Selskabet har nu eksisteret et års tid, og det har været et aktivt år. Noget af det har vi redegjort for i "Trolspejlet", K.M. Selskabets medlemsblad.

Om nogle måneder, helt præcist den 29. marts 2008 indkaldes til årsmøde, og her vil styrelsen redegøre nærmere for, hvad der er arbejdet med - og hvad vi forestiller os kunne være interessant fremover.

Vi har fået en del nye medlemmer og vi tror interessen vil vokse, hvis vi hver på sit sted, gør en indsats for at fortælle om selskabet og dets intentioner om at udbrede kendskabet til en rigt facetteret forfatter og en stærk personlighed, og få Karin Michaëlis placeret på den plads i den danske litteratur- og åndshistorie, som hun fortjener.

Vi vil bede medlemmerne være opmærksomme på Karin Michaëlis navnet hver gang I støder på det i danske og udenlandske bøger, tidsskrifter, antologier og artikler. Det kan alt sammen være interessant.

Vi modtager også gerne forslag til medlemsaktiviteter.

Solveig Dupont sd@cnas.dk er selskabets kontaktperson.

Med venlig hilsen,

Inga-Britt Kjølby Olsen

Referat til medlemmerne af styrelsesmøde i Karin Michaëlis Selskabet den 27. oktober 2007 i LiteraturHaus, Møllegade 7, 2200 Kbh.

Bestyrelsen konstituerede sig med Inga-Britt Olsen, Thurø, som formand. Inga Britt har boet på Thurø i mange år og er en ofte brugt foredragsholder om forfattere fra Svendborg Kommune, herunder Tom Kristensen og Karin Michaëlis.

Vagn Steen reklamerede for et arrangement om Astrid Lindgren sammen med Dansk-Svensk ForfatterSelskab. Det sker i Dansk Forfatterforening, Strandgade 6, Christianshavn. På grund af forholdet mellem Bibi og Pippi er dette møde interessant for K.M.Selskabet. Interesserede er meget velkomne og kan måske sige noget om samspillet mellem de to forfatters fremstilling:

Dansk-Svensk ForfatterSelskab og Seniorgruppen i Dansk Forfatterforenings lokaler, Strandgade 6, Christianshavn:

Astrid Lindgren 100 år onsdag den 14. november 2007 kl. 15.

På selve dagen fejrer vi Astrid Lindgren endnu en gang – og med oplæg på dansk.

1. Dorthe Futtrup har siden 1990 optrådt som fortæller – og starter mødet med en 8 min. lang fortælling.
2. Annette Øster, Center for Børnebøger, taler om eventyrformen.
3. Kina Bodenhoff belyser sine nyoversættelser af store dele af værket og de to biografier om det.
4. Jens Andersen, kulturjournalist på Berlingske Tidende fortæller om da han interviewede hende.

Spørgsmål: Vagn Steen, tel. +4533312803, Mail: vagn_steen@hotmail.com

Karin Michaëlis Selskabet planlægger en ekskursion til Thurø for medlemmerne den 17. maj 2008. Turen vil bl.a. omfatte besøg ved Karin Michaëlis grav på Thurø Kirkegård og besøg ved husene Torelore og Bergmannhus, hvor K.M. boede i mange år og i Brecht-huset, Skovbostrand ved Svendborg hvor K.M. også kom en del.

Næste styrelsesmøde bliver lørdag den 26. januar 2008 og årsmødet bliver lørdag eftermiddag den 29. marts 2008 i forfatterforeningen. Mere herom i et senere nummer af "Trolspejlet". Foreningen har i dag 31 medlemmer, men vi vil gerne nå op på 100 medlemmer.

Ref. S.C.-D. 28.10.07

Karin Michaëlis om en europæisk union.

I 1926 deltog KM. i en international kongres i Wien. Hjem til Politiken skrev hun bl.a. følgende:

"Det drejer sig nu om at vinde alle evropæiske Stater for en Union, der trods absolut fuldkommen Suverænetet i indre og kulturelle Anliggender, opgiver deres økonomiske og politiske Grænser.

Denne Union skal altsaa ikke være, hvad man paa Tysk kalder *ein Bundesstaat*, men *ein Staatenbund*. *Das was diesem weitschauenden Plan alle Sympathien gewinnen wird ist die unbedingte und ewige Garantie gegen jeden neuen europäischen Krieg.*"

Og saa ikke et Ord mere om Politik. For det kan vel ikke kaldes Politik, at vi alle sammen med Glæde vilde hilse et Evropa, hvor man af Hjertenslyst, til Lands og til Lufts og til Vands kan fare rundt uden Pas, uden Visum, uden – Toldeftersyn. Man betænke blot den moralske Virkning, at vi saa ikke mere behøver at smugle!

Som en ventet Følge af Panevropa kommer da fælles Møntsystem. I udvidet forstand tør man regne med et ganske anderledes intimt Samarbejde mellem de mange forskellige Landes Kunst. Kunst og Videnskab, Universiteter, Folkehøjskoler, Omsorgen for Børn og Gamle, Omsorgen for Dyr, alt det vil i et Evropa, der er en Enhed, en fast Blok hvor hver Stat naturligvis forbliver enevældig over sit Joromraade, skabe stor Fred og store Udviklingsmuligheder. At der ogsaa vil kunne skabes Trusts er jo den mindre heldige Side af Sagen. Men det lader sig meget vel tænke, at der bliver en saadan aandelig udveksling mellem de sammensluttede Stater, at Fortrinene smitter, medens Fejlene slettes ud. Man siger jo: Slet Selskab fordærver gode Sæder! Selvfølgelig kunde det hedde omvendt: Godt Selskab forhindrer daarlige Sæder!"

Hele kronikken, der er fra 1926, er medtaget nedenfor. Det er lidt overraskende for en ikke- historiekynig at læse om europæisk union, fælles grænser og fælles mønt i mellemkrigstiden. – Men det er en positiv oplevelse, at blive mindet om, at der var mange mennesker i Europa dengang, som så farerne for nye europæiske konflikter og derfor konstruktivt arbejdede for at ungå en gentagelse af 1914 -18.

I Beverley Driver Eddys bog om forfatteren "Karin Michaëlis. Kaleidoskop des Herzens. Eine Biographie" (Wiener Studien zur Skandinavistik (WSS) Band 7, Edition Praesens, Wien 2003) omtales denne kronik på side 182, og bagi bogen er der en liste over mange af KMs kronikker i såvel Politiken som i andre aviser – både danske og tyske. – Kronikkerne til Politiken er skrevet i årene 1912 – 48. Ved henvendelse stiller avisen venligt fotokopier af kronikkerne til rådighed.

Solveig Czeskleba-Dupont, maj 2007.

Politikens Kronik, 20—10—26

Brev fra Wien.

Den store Panevropa-kongres.

I den følgende Artikel tegner
Fru Karin Michaëlis Billedet af den første store Panevropa-kongres.
Wien, Oktober.

Det store Orgel fylder Koncerthaus Festsalen med Bach'ske Klange, to Tusinde Mennesker sidder andægtigt lyttende. Det er Morgen. Søndag Morgen.

Et Forhæng trækkes til Side, og, belyst af blændende Lyskastere, straalere Panevropas nye i dette Nu indviede Fane — Røden Kors mod Gylden Sol — ud fra Salens Baggrund. Virkningen er ubeskrivelig.

Det drejer sig nu om at vinde alle evropæiske Stater for en Union, der trods absolut fuldkommen Suverænetet i indre og kulturelle Anliggender, opgiver deres økonomiske og politiske Grænser.

Denne Union skal altsaa ikke være, hvad man paa Tysk kalder *ein Bundesstaat*, men *ein Staatenbund*. *Das was diesem weitschauenden Plan alle Sympathien gewinnen wird ist die unbedingte und ewige Garantie gegen jeden neuen europäischen Krieg.*"

Og saa ikke et Ord mere om Politik. For det kan vel ikke kaldes Politik, at vi alle sammen med Glæde vilde hilse et Evropa, hvor man af Hjertenslyst, til Lands og til Lufts og til Vands kan fare rundt uden Pas, uden Visum, uden – Toldeftersyn. Man betænke blot den moralske Virkning, at vi saa ikke mere behøver at smugle!

Som en ventet Følge af Panevropa kommer da fælles Møntsystem. I udvidet forstand tør man regne med et ganske anderledes intimt Samarbejde mellem de mange forskellige Landes Kunst. Kunst og Videnskab, Universiteter, Folkehøjskoler, Omsorgen for Børn og Gamle, Omsorgen for Dyr, alt det vil i et Evropa, der er en Enhed, en fast Blok hvor hver Stat naturligvis forbliver enevældig over sit Jordomraade, skabe stor Fred og store Udviklingsmuligheder. At der ogsaa vil kunne skabes Trusts er jo den mindre heldige Side af Sagen. Men det lader sig meget vel tænke, at der bliver en saadan aandelig udveksling mellem de sammensluttede Stater, at Fortrinene smitter, medens Fejlene slettes ud. Man siger jo: Slet Selskab fordærver gode Sæder! Selvfølgelig kunde det hedde omvendt: Godt Selskab forhindrer daarlige Sæder!

Vi Delegerede sad hver Dag om Formiddagen tre-fire Timer, om Aftenen fire-fem Timer og holdt Møder og hørte paa Taler og lavede Resolutioner. Altid var Salen besat til sidste Plads. Al foregik for aaben Dør. Men Wien er jo den gæstfri By. Skulle vi arbejde som smaa Heste, skulle vi da ogsaa have den søde Havre i Krybben. Byen festede for os – som vi derhjemme fester for de rare udenlandske Krigsskibe. Overborgmesteren gav en Fest paa Raadhuset. Jøsses, hvad der var af Blomster! Væggene, i én Højde, saa man maa lægge Hovedet bag over for at se til Tops, bogstaveligt beklædt med Planter fra Gulv til Tag. Og saa ... var det Raadhusets daglige Blomsterdragt! Det maa vi lave efter derhjemme.

En Te i Wien er ikke en Te i Danmark. Den begynder med Orkester, smaa Borde, Te med Rom eller Flødeskum eller anden Brændevin.

Dertil de, jeg tro at mindes det hedder "illustrerede" Smørrebrød. Ja, det véd da Vorherre, de var rigeligt kolorerede. Paa et Stykke pænt smurt Brød var proppet en Bid af alt spisabelt mellem Himmel og Jord, som om det gjaldt at lave et helt Verdensprøvekort paa én Skive Brød. Saa serveres Smaakager og derefter vandrer Tærterne rundt. Gugelhupf, Krapfen og alle de smaa voldsomt fedende Kager, der gør Wienerinderne saa trinde i en tidlig Alder. Nu tages der af Bordet. Der serveres Limonader. Andre Kager. Atter ny Anretning. Mange forskellige Likører. Endelig Is. Saa først er man færdig.

Men Festen paa Raadhuset var nu intet at regne mod Festen paa Schönbrunn Slot, hvor den gamle Kejser elskede at leve, og hvor han døde.

Det var en usædvanlig Fest i adskillige Retninger. For det første var de Herrer Tjenere (Lakajer hed det i Kejsertiden) for første Gang siden Republikkens Indførelse, i deres elegante gløede lueforgyldte Livré. Dernæst blev der (her havde jeg stor Lyst at lyve en lille bitte Smule og sige "for første Gang i et Hundrede og elleve Aar, siden Wienerkongressen) danset. Desværre tør jeg ikke lyve, da mange kender Sammenhængen, der blev nemlig for første Gang danset ved en Lejlighed i Fjor, men her blev altsaa i Anledning af Panevropa danset for anden Gang siden Wienerkongressen. Den kan man selv finde i et Leksikon.

Endelig blev der i selve Schönbrunns Pragtfestsal til Ære for de kongresdelegerede opført et lille gammeldags Syngespil, hvor alle Optrædende var Domkorets berømte Drengesangere. Disse Børn synger

som Engle. Man ville sværge paa, det var Kvinderøster, hvis ikke dette bestemte "noget", en Skærhed, en Timbre, pludselig forraadte, at det ikke er det. Saadan synger Børn ikke i vore nordiske Lande. Aldrig. Paa forreste Række sad Dr. Seipel, der morede sig som et stort Barn over at se disse Kordrenge spille Kærlighedseventyr. Souperen blev indtaget rundt om i Prunklokalerne. Vi var den Bagatel af syv Hundrede Mennesker. Midt under det hele – Kortslutning! Bælgmørke. Tjernerne ilede hid og did og begyndte at stille Voksløs på Bordene. Lidt efter kom Lyset igen. Men i Mellemtiden havde vi set *Gloriette* deroppe paa Højden magisk belyst fra Slottet, som om Kortslutningen var sket paa Tælling netop for at tvinge os til at nyde dette bedaarende Skue.

Ovenover Prunklokalerne, som jo var oplyst med deres berømte Kroner, der straaled og spillede som lutter Kæmpediamanter, var alt lukket og slukket. Deroppe har Wiens Kommunalstyrelse gratis, eller for en saare billig Penge, tilladt Husvilde at bo. Nu da der, takket været Stadtrat Breitners maaske hensynsløse, men guddommelig effektive Skattesystem, ikke mere findes Husvilde, kunde Slottet maaske rømmes. Men hvorfor? De, der bor der, fryder sig selvfølgelig over de skønne Rum og Udsigten, der ikke kan købes for Alverdens Guld. Men det var en ganske egen Fornemmelse at se Dansen gaa i de glimrende Sale, se Kvinderne behængt med Perler og Brillanter og saa vide, at i samme Bygning ovenover, lige ovenover, er Smaafolk, der ikke kunde faa deres Nattesøvn for os – og ikke har Klæder eller Lov til at komme ned og træde Dansen med.

At Burgtheatret og Operaen gav Festforestilling for os, at der var Føringer gennem Museerne, Udflugter til Semmering, Teer i Hotellerne, Dans overalt, behøver ikke at nævnes. Wien er Wien. Det er en Selvfølge.

Nu er Kongressen endt. Nu begynder Arbejdet for Paneuropa. Nu begynder den ædle vædekamp: hvilket Land kan hurtigst stille det forholdsvis største Antal Tropper til den første ublodige Krig, Evropa har set?

Mange af de Delegerede var mødt, fordi de langt ude i Bevidstheden haabede paa Muligheden af denne Sammenslutning. Mange af dem mødte med en bange Tvivl. En Angst for, at Ønsket var sværmerisk og uigennemførligt. Kongressens Forløb, Talerne fra tysk, fransk, engelsk, græsk, russisk og skandinavisk Side, beviste, at Paneuropa er undfanget og allerede har Liv. Men medens et Menneske er ni Maaneder undervejs og en Elefant to Aar, kan det jo tænkes at en Kæmpe som Paneuropa saagar bruger fem eller ti. Hvem kan vide.

Karin

Michaëlis

I tidsskriftet "SCANDINAVIAN STUDIES" (Fall 2007 Volume 79 Number 3) er Merete von Eybens nyeste bog om Karin Michaëlis blevet anmeldt. Jeg har scannet artiklen og den bringes her – med en svag syrlig bemærkning om, at det forekommer en anelse uomhyggeligt, at festens egentlige genstand Karin Michaëlis konsekvent i anmeldelsen bliver stavet Karen Michaëlis!

/ Henning Høeg Hansen

Merete von Eyben. *Det farlige liv: En bog om Karin Michaëlis*. Copenhagen: Tiderne Skifter Forlag, 2006. Pp 227.

In this hybrid biography-analysis of the life and works of Danish author Karen Michaëlis (1872-1950), Merete von Eyben argues for the sociological and political impact of both Michaëlis's prolific literary production and her tireless engagement in rectifying social problems. The book's title refers to Michaëlis's most successful novel, *Den farlige Alder* (1910; *The Dangerous Age*), which offered a revolutionary discussion of the sexual needs and desires of post-menopausal women. Von Eyben's stated purpose in writing this book is to revive Karen Michaëlis's reputation in Denmark, where she has been largely forgotten, despite being highly successful and world-renowned during her lifetime, particularly in Germany and Austria. Two of Michaëlis's eulogists referred to her as "Denmark's female Hans Christian Andersen", she was decorated by the Austrian and Danish governments, and she was made an honorary citizen of the island of Thurø, where she lived for many years and gave refuge to dozens of artists and intellectuals fleeing Nazi Germany during the 1930s, including German playwright Bertolt Brecht and his wife, actress Helene Weigel. The problem of Michaëlis's descent into obscurity is even more pronounced in the United States and so von Eyben's book, which expands on her 2003 book *Karen Michaëlis: Incest as Metaphor and the Illusion of Romantic Love*, provides a welcome and necessary contribution to public knowledge of Karen Michaëlis, albeit accessible only to Danish speakers this time around.

Von Eyben's approach to chronicling Michaëlis's life and oeuvre is both chronological and thematic, with the apparent goal of charting the development of Michaëlis's stances on specific social issues, in particular the oppression of women in patriarchal societal structures, over the course of her life and through her fictional texts. This strategy is generally successful, though it occasionally leads to redundancies and disruptions in the chronology in the interest of pointing out thematic connections between specific texts that appeared many years apart. The book functions as a helpful guide to Michaëlis's oeuvre as well as rehearsing the salient details of her private and public life. Von Eyben is clearly an ardent admirer of Michaëlis, which gives the book a hagiographic effect at times, though she makes no secret of Michaëlis's personal eccentricities, troubled marriages, and chronic financial troubles. While von Eyben treats Michaëlis's childhood briefly in the first chapter, the bulk of the book is devoted to the years 1900-1940, during which period Michaëlis published nearly all of her sixty-five novels and experienced her most resounding successes as an author, lecturer, and social activist. The last decade of Michaëlis's life takes up only the last ten pages of von Eyben's book, due to Michaëlis's drastically reduced literary output as a result of both deteriorating health and living in exile in the U.S. during World War II.

One weakness of von Eyben's intermingling of Michaëlis's life and works is tendency to equate the one with the other. Much of Michaëlis's work draws heavily on her own and her acquaintances' personal experiences, sometimes to the dismay of the acquaintance, as was the case with the Danish painter Kirsten Kjær's offended response to Michaëlis's novelization of Kjær's experiences in California her 1930 novel *Hjertets Vagabond* [The Vagabond of the Heart]. Though von Eyben warns that Michaëlis consistently blended fact and fiction liberally in her writing, there are moments in von Eyben's book where the distinction between the two is not entirely clear, for example in the case of both the novel *Der große Beichte* [The Great Confession] from 1919, which chronicles Michaëlis's shipboard romance with her soon-to-be second husband Charles Stangeland and her diary-form novel *30 Days Laan* [Thirty Day Loan] from 1920, in which Michaëlis ostensibly details her brief but intense love affair with the Hungarian critic Béla Balázs. On the whole, however, von Eyben is careful to establish the dramatic difference between Michaëlis's selfless, optimistic personality and the self-obsessed, melancholy nature of the majority of her female protagonists.

Thematically, von Eyben's primary interest in Michaëlis's work seems to be documenting the prevalence of such themes as incest, sado-masochism, child-brides, neglectful mothers, and sexual abuse. She does so quite exhaustively by means of detailed plot summaries of most of Michaëlis's novels. At times, the summaries seem interminable, perhaps because of the many character types and conflicts that recur in so many of Michaëlis's stories. Since this is precisely her point, von Eyben is diligent in pointing out the similarities, but she is not always as careful to explain the significance of individual examples or to help the reader differentiate between several similar tales. For example, she returns frequently to the virgin-vamp motif, but draws no verifiable conclusions about its significance in Michaëlis's work other than the fact that it illustrates the unsolvable predicament of women in a patriarchal society. In general, this failure to provide meaningful evaluations of the material presented is one of the main weaknesses of von Eyben's otherwise thorough scholarship. When she does draw conclusions about the message of Michaëlis's novels, they tend to be simplistic dichotomies, for example that it is impossible to be both a loving mother and a devoted wife, or that neither the stability of a bourgeois marriage nor the titillation of an illicit affair offers a satisfactory model for a woman to realize her own sexuality.

What von Eyben does accomplish, however, is documenting Michaëlis's prodigious literary output and the extraordinary status that she, as well as her literary and social endeavors, enjoyed in pre-World War II Europe, especially Germany and Austria. In addition to her many bestselling publications and sold-out lecture tours, Michaëlis was beloved by people across Europe for her financial and emotional generosity. She used her popularity to benefit others and was actively engaged in trying to bring about social improvements, for example in procuring aid for Austrian children suffering from the deprivations caused by World War I and supporting Eugenie Schwarzwald's model of enlightened education for children. Von Eyben makes it clear that Michaëlis's frank descriptions of sexual abuse and female sexuality in general were revolutionary for the era. Michaëlis also integrated elements of Freudian psychology very early on in order to expose and combat the destructive effects of tacit societal legitimization of abusive relationships, particularly on children.

By any standard, Karen Michaëlis was an impressively prolific writer and courageous advocate of human rights, as well as a generous and selfless individual in her private life. Von Eyben's book showcases these qualities in Michaëlis's life and work very effectively, although several typographical errors in the text and the author's stylistic preference for sentence fragments can be mildly distracting. The overall picture of Michaëlis that emerges from the text is of a strong woman determined to use her talent for writing to make a difference in the world on any number of levels - personal, public, literary, and governmental - despite personal disappointments and political opposition, most notably being blacklisted by the Nazi regime in Germany. Karen Michaëlis made substantial contributions to improving the literary and social conditions of her time and deserves all of the recognition and renewed attention that von Eyben's engaging book can garner on her behalf.

Julie K. Allen

University of Wisconsin, Madison

BØGER AF INTERESSE:

Oplysninger om Kirsten Kjær er naturligvis altid af interesse. Der udkom sidste år en bog om hende skrevet af Harald Fuglsang, som jeg formoder mange kender fra Kirsten Kjær Museet oppe i Thy. Læs om bogen og om stedet – samt lidt om Karin Michaëlis på hjemmesiden: www.kkmuseum.dk

